

Kliimapoliitika põhialuste põllumajanduse töögrupi 1. kohtumine

Aeg: 25.03.2015

Juhatas: Martti Mandel

Protokollis: Katre Kets

Osalesid:

Jaanus Uiga – Arengufond

Kristo Vaher – Starfeld OÜ

Martin Vilen – Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

Kaido Soosaar – Tartu Ülikool

Mati Koppel – Eesti Taimekasvatuse Instituut

Leho Verk – Eestimaa Talupidajate Keskliit

Tenno Laanemets – Eesti Looduskaitse Selts

Andres Veide – Eesti Põllumeeste Keskliit

Ahto Oja – OÜ Mõnus Minek/Eesti Biogaasi Assotsiatsioon

Aleksei Lotman – Eestimaa Looduse Fond/Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Elo Mandel - Keskkonnaagentuur

Marina Vilop – Keskkonnaministeerium, välisõhu osakond

Karin Kauer- Eesti Maaülikool

Kadri Allik – Põllumajandusuuringute Keskus

Märt Nõges – Põllumajandusuuringute Keskus

Mati Tõnismäe – Põllumajandusministeerium, maaelu arengu osakond

Merilyn Möls – Eesti Keskkonnauuringute Keskus

Jörgen Talkop - Keskkonnaministeerium, kliima- ja kiirgusosakond

Katre Kets – Keskkonnaministeerium, kliima- ja kiirgusosakond

Lähemalt

Jörgen Talkopi tervitus ja avasõnad: kliimapoliitika põhialuste (KPP) aastani 2050 koostamise vajadusest, idee ja tausta tutvustus. Kliimapoliitika põhialuste koostamine võimaldab formuleerida riigi kliimapoliitika pikaajalise visiooni aastani 2050, sektoraalsed poliitikasuunised, kasvuhoonegaaside (KHG) heite vähendamise sihttasemed ning need Riigikogu tasemel kokku leppida. KPP sisaldab pikaajalisi poliitikasuuniseid energeetika, transpordi, tööstuse, põllumajanduse, metsanduse ja jäätmemajanduse valdkondades liikumaks Eesti pikaajalise kliimapoliitika visiooni suunas vähendada KHG heidet vähemalt 80% aastaks 2050 võrreldes 1990. aasta tasemega. Eesti riigi eesmärk on jõuda aastaks 2050 madala süsinikuga arengukavani. Samal ajal peame järgima, et me ei võta mingis sektoris eesmärke mida me ei suuda täita. Eesmärk on hilisemas faasis kaasata ka Riigikogu, et KPP dokument ei jääks „sahtlisse seisma“.

Arutelu

M. Nõges: kas jutt käib KHG kiiruse vähenemisest või tõelisest vähenemisest?

J. Talkop: Eestis kliimamuutuste leevendamise puhul räägime 80% KHG heite vähendamisest. Et meie emissioonid ei kasvaks koos majandusega.

M. Nõges: kui räägime emissiooni vähendamisest (negatiivsest süsiniku püüdmisest atmosfääris) siis need teemad on ametnike vahelised, kuid igal ühel on oma kindel rida ja see lõpeb nulliga.

J. Talkop: meil ei ole riigi tasandil selget suunda, KPP dokumendiga püüame olukorda muuta, kaasates kõiki ministereid. Et KPP ei oleks vaid Keskkonnaministeeriumi dokument vaid kõikide ministereid dokument.

J. Uiga: pidurdamisest me ainult ei räägi, energeetikas räägime KHG pidurdamisest.

J. Talkop: 80% KHG heitest tuleb energeetikast – siin peab vähendama ja sidumise all on metsandus aga ka põllumajandus. Kogu maakasutussektor on üks meie teemadest. Kui vaadata Eestis kogu emissiooni siis see on inimese kohta päris suur.

M. Nõges: kõik oleneb poliitilisest kokkuleppest. Pariisi läbirääkimised kukuvad tõenäoliselt läbi, see pakett millega EL läheb Pariisi on aegunud.

J. Talkop: EL võib küll vähendada KHGd aga on oluline, et see tegevus toimuks globaalselt ja on oluline, et selles jõutakse kokkuleppele. Meie eesmärk on jõuda madala süsinikuga arengukavani.

Ettekanne „KPP tutvustus, taust ja oodatavad tulemused“ (Martti Mandel)

- Oodatavad tulemused.
- KPP ajakava - praeguses etapis on töö kõige suurem, kuid 2-3 kohtumisega peaks ettepanekud valmis saama (aprillis kohtumine, mais kohtumine ja siis võiks suunised kokku saada).
- Eesti võimalused liikumaks konkurentsivõimelise madala süsinikuga majanduse suunas aastaks 2050.

Arutelu

Tõstatub teema, et ükskõik millise suunise lauale paneme, pärsib see majandust.

J. Uiga: arvutuslikud indikaatorid tulevad töögrupist. Võib näiteks tulla välja suunis, et põllumajanduse sektoris kasvuhoonegaaside heide hoopis kasvab, siis peab mõni teine sektor KHG heidet vähendama. Summaarselt peame kasvuhoonegaaside heidet vähendama vähemalt 80% aastaks 2050 võrreldes 1990. aasta tasemega.

M. Nõges: võiks olla nii, et see kes saastab see maksab, see kes võtab CO₂ atmosfäärist ära sellele makstakse juurde.

A. Lotman: kui ajurünnaku raames teeme, siis peaks enne mõtlema üldisemad teemad välja ja siis võiks minna tegevusteni.

M. Nõges: proovime heiteid mõõta ja hinnata aga kas on ette näha tegevusi, et olukorda paremaks muuta?! See on minu arvates täiesti puudu. Räägime indikaatoritest jne aga tegelikult oleks vaja planeerida tegevusi mille abil oleks võimalik vähendada emissiooni kiirust või negatiivse emissioonini välja jõuda.

M. Mandel: see ongi KPP põllumajanduse töögrupi mõte, et tegevused kaardistada ja kokku panna nii üldised suunised KHG heite vähendamiseks kui ka konkreetsed tegevused.

Ettekanne „Põllumajanduse ja maakasutuse KHG heite ja sidumise hetkeolukord“ (Merilyn Möls)

K. Kauer: väga palju segadust tekitab see, et kui me räägime põllumajandusest siis taimekasvatus ja maakasutus on sealt väljas? Sest BIOCLIMI aruandes on põllumajanduse all jälle ka maakasutus, seda peaks vaatama, et need erinevad ei ole.

- Slaid nr 3 „Põllumajandussektori jagunemine“: segadus kuhu alla läheb põllumajanduse CO₂?

M. Möls: põllumajanduse CO2 läheb maakasutuse all arvesse.

A. Lotman, M. Nõges: puudu on muldade CO2!

M. Möls: seda võetakse maakasutuse all arvesse. Selline jagunemine on kindlast metoodikast lähtuvalt.

- Slaid nr 5 „Loomakasvatus“

Küsimusi tekitab milline täpselt on alakategooria „veised“ vanuseline ja sooline struktuur. EKUK täpsustab. *EKUKi vastused on lisatud Dropbox-i „KHG inventuuri küsimuste vastused“.*

- Slaid nr 7 „Soolesisene fermentatsioon“ - trend vähenemine, valdavalt veiste vähenemise tõttu.
- Slaid nr 9 „Sõnnikukäitlus“

Küsimusi tekitab, miks on järsk tõus 2012 a. juures, ei saa õige olla!

M. Möls: oleme lähtunud kindlasti metoodikast ja saanud sellised tulemused kuid täpsustame juurde millest see tõus on tingitud. *EKUKi vastused on lisatud Dropbox-i „KHG inventuuri küsimuste vastused“.*

- Slaid nr 11 „Põllumajandusmaad“

Küsimusi tekitab dilämmastikoksiidi heitkoguste trendi kõikumine.

M. Möls: trendi väikesed võnkumised tulenevad suuresti põllumaadel kasutatud mineraalväetiste koguste kõikumistest. Andmed on saanud Statistikaametilt. *EKUKi täiendavad selgitused on lisatud Dropbox-i „KHG inventuuri küsimuste vastused“.*

- Slaid nr 17 „Süsinikuvaru muutus haritavaal põllumaal“ näitab süsinikusisalduse aastaseid muutusi.

Slaidi juurde on vaja täpsustavat kirjeldust slaidil olevate ühikute osas! *EKUKi täpsustused on lisatud Dropbox-i „KHG inventuuri küsimuste vastused“.*

- Slaid nr 19 „looduslikud ja poollooduslikud rohumaad“

A. Lotman: kas on kindel, et peetakse silmas alasid mida ei künta? Sest kindlasti niipalju hektareid meil kasutuses ei ole. Sinna võetakse vast lühiajalised rohumaad ka sisse? *EKUKi selgitused on lisatud Dropbox-i „KHG inventuuri küsimuste vastused“.*

- Slaid nr 20 „CO2 sidumine ja emissioonid rohumaade kategoorias“

Küsimusi tekitab millise metoodika alusel on sellised tulemused saadud.

K. Soosaar: kui vaatame pikaajalisi trende siis on kindlad metoodikad mille abil trendideni jõuame, kui aga metoodikaid muudetakse siis peaks saadud tulemused tagant järgi ümber arvestama.

M. Möls: arvestamegi ümber. Samas, andmeid tuleb ka KAURist ja me peame paljude andmetega arvestama.

Otsustati: 1) EKUK saadab inventuuri aruande kust on võimalik KHG inventuuri metoodika kätte saada. KHG inventuuri aruanne on lisatud Dropbox-i kausta „Taustadokumendid“; 2) EKUK täpsustab jooniste osas tekkinud küsimused üle ja saadab vastused töögrupi liikmetele.

Ettepanek oleks järgmisesse töögruppi kutsuda maakasutuse töögrupist keegi kes oskaks metoodika küsimustele vastata.

M. Mandel jätkab päevakorda. Saatsin teile edasi uuringu, mis põllumajanduse ja põllumaade osas on läbi viidud. Tõin välja kõik meetmed, et KHG vähendada või süsinikku siduda. Meetmed, mida juba kasutatakse KHG heite vähendamiseks:

- Jätkusuutlik tõhususe kasv
- Tõhus väetiste kasutamine
- Orgaanilise sõnniku biogaasistamine
- Parem sõnnikukäitlus
- Parem sööt
- Kohaliku tootmise mitmekesistamine
- Kariloomade suurem produktiivsus
- Ekstensiivpõllumajanduse eeliste suurendamine
- Rohumaade säilitamine
- Turba- ja märgalade taastamine
- Vähene- või kündmiseta maaharimine
- Erosiooni vähendamine
- Metsaarengu soodustamine
- Turvasmuldadel paiknevate põllumaade kasutamise piiramine
- Kuivendamise piiramine turvasmuldadega aladel
- Mullastikupõhine põlluharimine
- Optimaalne mulla pH tase
- Biosöe kasutuselevõtu hindamine
- Mulla süsinikuvaru suurendamine
- Rohumaade ja poollooduslike koosluste biomassi kogumine ja kasutamine energia tootmiseks
- Energiapuidu kasvatamine põllu- või rohumaadel

Grupitöö

M. Mandel palub igal tööühma liikmel panna kirja vähemalt üks meede või tegevus, mis aitaks kaasa kasvuhuonegaaside heite vähendamisele põllumajanduse valdkonnas.

Grupitöö tulemusena selgusid järgmised olulised teemavaldkonnad:

1. Teadus- ja arendustegevus
2. Bioenergia ja biogaas
3. Maakasutus
4. Väetamine ja toitainete ringlus
5. Tootmine ja tehnoloogia

M. Mandel: kui vaadata Eesti võimalusi liikumaks konkurentsivõimelise madala süsinikuga majanduse suunas aasaks 2050, siis seal on veel täiendavaid tegevusi mida võiksime kasutada KPPs, näiteks tõhus väetiste kasutamine, org. sõnniku biogaasistamine, parem sõnnikukäitlus, parem sööt jne.

A. Lotman: kariloomade arv on langenud alla Nõukogude aegse taseme, pigem ka madalam täna kui oli 100 a tagasi (väiksem veiste arv). Jätaks rahule üldiselt selle teema mis lehma kõhust tuleb.

K. Soosaar: lendumise vähendamine oleks üks meede.

A. Veide: võiksime lisada ühe majandusliku meetme – litsentseerime tootjaid, paneme teatava künnise. Kes niisama sõidab mööda põldu ja toodangut ei ole, siis tuleb ka selle eest rohkem maksta. Tekitame pingerea kellele litsents anda ja kellele mitte, vaatame mida reaalselt ühiskonnale antakse või mitte.

M. Nõges: kes seda mõõdab?!

A. Veide: see ongi keeruline aga tuleb välja mõelda.

A. Veide: võiks lisada tootjate litsentseerimise toodangu koguste alusel, see motiveerib arenguid.

M. Mandel: kas on veel ettepanekuid toodud teemade osas? Võtan täna kaardistatu aluseks ja panen esialgsed poliitikasuunise ideed kirja.

M. Nõges: ideed tuleb kirja panna ja läbi vaielda. Näiteks osa asju pole võimalik ellu viia. Näiteks me räägime biogaasi tootmisest, sinna segatakse rohi ja sõnnik, selle silo kvaliteet on nii kõrge, et sead seda süüa suudaksid üleüldse.

A. Lotman: vaidleks vastu, see pole päris nii. Üldise poliitikasuunisena on biogaas perspektiivne asi aga kuidas teha, et see hakkaks liikuma piisavalt kiirelt edasi? Aga see vist ei olegi tänase kohtumise teema.

M. Nõges: org. materjalist mille kuivaine sisaldus on üle 40% on mõistlik toota hoopiski biosütt. Sõltub kuidas valitakse protsessi parameetrid.

A. Lotman: pikas perspektiivis on mõistlik ikkagi mõlema teemaga tegeleda, nii biogaasi kui ka biosöega.

A. Veide: Aga miks biosütt meil Eestis ei toodeta?

M. Nõges: see pole meile jõudnud. Eestil pole raha, et osta vastavaid seadmeid.

M. Mandel: tänase kohtumise eesmärgid on saavutatud, kirjapandud ideedega töötan edasi ja panen esialgsed ideed paberile ja vaatame edaspidi teie kriitikaga need üle.

A. Veide: tahaks ikkagi kaaludest aru saada, põllumajandus toodab esmavajalikke kaupu, iga asi mis me siin meetmega kirjutame muudab hinda tarbija jaoks, kõigel sellel on hind. Peame vaatama otsa mille arvelt vähendamine tuleb, kas tahame lisada sinna hindasid. Tegeleme asjaga millega on vaja tegeleda.

M. Mandel: räägime KHG piiramisest mitte vähendamisest. Pigem tuleks soodustada tehnoloogia arenguid.

A. Veide: tuleks toetada PVT investeeringuid ja investeeringumeetmed. See, mida Eesti inimesed praegu söövad, seda me ei saa vähendada.

M. Mandel: siin tulebki leida kompromiss põllumajanduse ja keskkonna poole pealt.

L. Verk: oleme praegu väga varajases staadiumis, edaspidi peame kaaluma kõiki ideid ja vaatama otsa hinnalipikutele, see on väga oluline. Peame mitme kandi pealt soovitusi kaaluma.

M. Mandel: KPP raames hinnatakse hiljem ka sotsiaalmajanduslikud mõjud.

L. Verk: ehk peaks algusest peale pidama ka seda arvestust, et kus on vaja nt määruseid muuta, uusi kanaleid tekitada, mille abil saame soovitud ideid ellu viia?

A. Lotman: kliima poole pealt on vesi ja elurikkus ehk olulisemad kuid peame siiski ka põllumajandust vaatama. Kliimameetmeid on võimalik teha ka nõnda, et need on kasulikud põllumeestele. Näiteks kas turvast jätkuvana põllumajandusmaana hoida või kasutada hoopis rohumaana. See võib osutuda ka majanduslikult optimaalseks. Variante on kuidas on võimalik nii kliima kui muu keskkonna jaoks olla kasulik.

M. Nõges: väga oluline on see mis toimub eesti järvedega. Jutt käib järvemudast. See on tõeline maheväetis. Muda on bioväetis.

A. Veide: siin on küsimus transpordi ja pumpamise kuludes, kui kaugele seda vedada võib jne. Kuludes on küsimus.

OTSUSTATI:

Pandi paika viis olulist valdkonda KPP jaoks ning kaardistati ka nende alateemad, mis hakkavad ükshaaval olema järgmiste kohtumiste pidepunktideks. Töörühma juht teeb kaardistatud teemadest kokkuvõtted ning saadab töörühma liikmetele.

EKUK saadab vastused ettekande „Põllumajanduse ja maakasutuse KHG heite ja sidumise hetkeolukord” jooniste ja metoodika osas tekkinud küsimustele.

Martti Mandel

Juhataja

Katre Kets

Protokollija